

Зміст гуманітарних предметів (української мови, літератури, іноземних мов, історії) повинен стати засобом вдосконалення особистості й суспільства, збагатити старшокласника емоційно, вплинути на особистісні якості дитини та систему цінностей. Особливість предметів гуманітарного циклу передбачає інтерпретацію інформації так, щоб вона впливала на розвиток індивідуальності дитини, заохочувала пошук мети навчання, тому результатом буде формування внутрішньої цілісної теорії світу, створення власної картини суспільства та моделі поведінки, які забезпечать ставлення до патріотизму, потреби в суспільно-корисній праці, відповідальності, поваги до інших, толерантності як до системи громадянських цінностей, тим самим здійснюючи інформаційно-пізнавальну (фіксація в свідомості старшокласника та збереження інформації про цінності), емоційно-мотиваційну (відображає емоційне сприйняття знань про громадянські цінності, їх усвідомлення), практично-прогностичну (формує ставлення старшокласника до патріотизму, суспільно-корисної праці, відповідальності, поваги до інших, толерантності як системи громадянських цінностей) функції, які відображають найважливіші зв'язки між ставленням дитини до цінності і особистістю старшокласника.

Ключові слова: система громадянських цінностей, учні старших класів, предмети гуманітарного циклу.

СУЧАСНІ ПІДХОДИ ДО ФОРМУВАННЯ ТА ПРОГРЕСИВНІ МЕТОДИКИ ОЦІНЮВАННЯ ЧИТАЦЬКИХ УМІНЬ УЧНІВ: ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД

Антоніна Гривко, к.пед.н.

*Інститут педагогіки НАПН України,
м. Київ, Україна*

Читацька грамотність з-поміж інших навчальних досягнень є найпоказовішим передбачувальним індикатором економічного розвитку суспільства, тому питання формування читацьких умінь, оцінювання глибини розуміння прочитаного та здатності використовувати його для розв'язання практичних завдань є актуальними. Метою аналізу сучасних

досліджень означеної проблематики є узагальнення науково обґрунтованих положень, які є виявом основних сучасних підходів до формування й ефективного оцінювання читацьких як ключових загальнонавчальних умінь.

1. Читацький досвід і фонові знання впливають на продуктивність розв'язування учнями лінгвістичних і пізнавальних завдань (Мусіньйо Р., Коррео Дж.). Розширення знань засобами читання текстів різних типів, жанрів і стилів і на різні теми дає змогу генерувати щоразу точніші смисли подібних текстів, що є виявом глибини розуміння писемного мовлення й відповідного рівня розвитку читацьких умінь (Рейнер К., Массон Е. та ін.). Досвід прогресивного розвитку здатності розуміти й уміння аналізувати прочитане відображено в Загальних основних державних стандартах освіти США (Common Core State Standards). Цим документом визначено необхідність вивчення як художніх, так і нехудожніх (інформаційних) текстів (у співвідношенні 50/50%, починаючи з 5 кл.), що дає змогу не лише збільшити діапазон засвоюваної учнями лексики, а й розширити можливості для систематичного надання їм знань про сучасний світ, розвитку критичного мислення і формування аналітичних навичок. Відповідно завдання з читання й розуміння різних типів текстів є обов'язковим складником тесту SSAT (Secondary School Admission Test) для зарахування учнів на всі рівні навчання до закладів середньої загальної освіти в США, а одним із розділів вступних випробувань (SAT, ACT) є тест із читання, який містить 4 блоки завдань (загальна кількість яких – 24) за уривками різних типів текстів (зауважимо, що в програмі українського ЗНО блок «Читання й аналіз тексту» містить лише 5 завдань за одним типом тексту переважно публіцистичного стилю).

2. Сучасний інформаційно-комунікаційний простір характеризується полікодовістю і множинністю текстів, а також розширенням меж середовища їх функціонування, що зумовлює необхідність умінь критично осмислювати й оцінювати інформацію та робити інференції на підґрунті інтеграції відомостей із різносеміотичних компонентів множинних текстів. Результати досліджень, проведених в Україні, засвідчили необхідність вивчення й використання позитивного зарубіжного досвіду навчання медіаграмотності з метою вдосконалення використовуваних у навчальному процесі систем завдань, спрямованих на формування навичок аналітичного читання учнів.

3. Розуміння прочитаного ґрунтується на розпізнаванні окремих слів і їх значення, яке є контекстуально-чутливим відповідно до умов семантико-граматичного поєднання конкретних лексичних одиниць у ре-

ченні й тексти. Відповідно, визначити вірогідність адекватного розуміння учнями тексту в конкретній тестовій ситуації та рівень сформованості читацьких умінь, базованих на розумінні лексики в певному семантичному середовищі, дають змогу: а) клоуз-тести (методика Тейлора В.Л.); б) тестові завдання на з'ясування значення слів за контекстом (Context Clues Tests).

4. У зв'язку з тим, що онлайн-читання сьогодні є основним способом отримання інформації, інструментарій для оцінювання всіх складників читацької грамотності має містити завдання, спрямовані на оцінювання вмінь оперувати різними типами друкованих і електронних текстів у відповідних середовищах, інтегрувати й критично аналізувати повідомлення з різних джерел, у яких висвітлено різні погляди, оцінювати їх надійність і достовірність. Вивчення результатів міжнародних досліджень (PIRLS, PISA) дає можливість дослідити специфіку сприймання й опрацювання респондентами електронних текстів і з'ясувати необхідні для впровадження в навчання напрями формувальної й корекційної практики використання цифрових ресурсів.

5. Методикою, що поєднує висвітлені положення, можна вважати глобальне комплексне сценарне оцінювання (Global Integrated Scenario-Based Assessment, авт. — Дж. Сабатіні, Т. О'Рейлі). Його метою є оцінювання не лише розуміння змісту прочитаних текстів різних типів, а й умінь цілеспрямовано оперувати ними для розв'язання практичних завдань у рамках імітованої тестом реалістичної комунікативної ситуації (сценарію), спрямованої на досягнення поставленої мети (наприклад, створення сайту).

Аналіз сучасних досліджень дав змогу зробити висновок про тенденцію до створення методики оцінювання читацької грамотності для комплексного вимірювання рівнів сформованості практично орієнтованих читацьких умінь як метапредметного результату навчання, критично необхідного в сучасному інформаційному просторі, що характеризується функціонуванням широкого спектру різножанрових полікодових медіатекстів. Виявлені під час дослідження недоліки у формуванні й оцінюванні читацької грамотності українських школярів зумовлюють актуальність вивчення досвіду створення й використання згаданих методик, що підсилюється в умовах реформування української системи освіти (розроблення нормативних документів, навчальних і методичних матеріалів).

Ключові слова: читацькі вміння учнів, методики формування та оцінювання, зарубіжний дослід.